REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Maistrova ulica 10, 1000 Ljubljana

T: 01 369 59 00
F: 01 369 59 01
E: gp.mk@gov.si

Podpisnik: Uros Grilc
Izdajatelj: sigov-ca
Številka certifikata: 3a 5e 93 4b
Potek veljavnosti: 27.03.2018
Čas podpisa: 15:35, 13.05.2013
Ref. št. dok.: 0070-36/2013/33

Številka: 0070-36/2013/32

Ljubljana, 13. 5. 2013

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE

Gp.gs@gov.si

ZADEVA: Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 (EVA 2013-3330-0039) – predlog za obravnavo – novo gradivo št. 1

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi 28. člena Zakona o javni rabi slovenščine (Uradni list RS, št. 85/04 in 8/10) in 21. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN in 8/12) je Vlada Republike Slovenije na …… seji …... sprejela naslednji sklep:

Vlada Republike Slovenije je določila besedilo predloga Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 in ga predloži Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo in sprejem po rednem postopku.

Tanja Šarabon
GENERALNA SEKRETARKA

Prejmejo:
- Ministrstvo za kulturo
- Služba Vlade RS za zakonodajo
- Urad Vlade RS za komuniciranje
- Generalni sekretariat Vlade RS

Priloge:
- predlog Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018
- mnenje SVZ
- mnenje MF

2. a Oseba, odgovorna za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:

- dr. Simona Bergoč, podsekretarka, vodja Službe za slovenski jezik.

2. b Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu Državnega zbora:

- dr. Uroš Grilc, minister,
- dr. Aleš Črnič, državni sekretar, in
- dr. Simona Bergoč, podsekretarka, vodja Službe za slovenski jezik.

3. Gradivo se sme objaviti na svetovnem spletu:	**DA**

4. a Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem oziroma skrajšanem postopku v Državnem zboru RS z obrazložitvijo razlogov:

/

4. b Predlog za skrajšanje poslovniških rokov z obrazložitvijo razlogov:

/

5. Kratek povzetek gradiva:

Povzetek bistvenih rešitev Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018

Osrednji cilji slovenske jezikovne politike v novem programu so:

1. Oblikovanje skupnosti samostojnih govorcev z razvito jezikovno zmožnostjo v slovenščini, zadostnim znanjem drugih jezikov, z visoko stopnjo jezikovne samozavesti in ustrezno stopnjo pripravljenosti za sprejemanje jezikovne in kulturne različnosti.
   Za ta namen država:
   - skrbi za razvoj pismenosti vseh skupin govorcev (vključno s skrbjo za slovenski znakovni jezik, slovensko brajico in govorce s specifičnimi bralnimi in govornimi težavami),
   - zagotavlja zbiranje, obdelovanje in trajno dostopnost zanesljivih slovničnih, slovarskih in stilskih informacij o vseh pojavnih oblikah slovenščine.

2. Formalnopravno uokvirjanje slovenske jezikovne politike, tako s krovnim zakonom kot s posameznimi določbami posebnih področnih zakonov, uredb in drugih aktov.

3. Okrepiti skrb in odgovornost za Slovence zunaj meja Republike Slovenije ob upoštevanju vseh govorcev, ki jim slovenščina ni materni jezik: pripadnike madžarske in italijanske narodne manjšine, romske skupnosti, priseljence ter vse druge, ki prihajajo ali želijo prihajati znotraj ali zunaj meja Republike Slovenije v stik s slovenskim jezikom.

4. Posebno pozornost nameniti prednostim in izzivom, ki jih prinaša dejstvo, da je slovenščina uradni jezik Evropske unije.

Program predvideva kot začetni izvedbeni korak za dosego ciljev za razliko od predhodne Resolucije oblikovanje dveh med seboj usklajenih, samostojnih in celovitih jezikovnonačrtovalnih nacionalnih dokumentov oz. izvedbenih aktov, ki bosta opredelila strokovno-operativne podlage za učinkovito implementacijo ciljev temeljnega programa:

- Akcijskega načrta za jezikovno izobraževanje,
- Akcijskega načrta za jezikovno opremljenost.

Nacionalni program za jezikovno politiko 2014–2018 glede na prejšnji program zmanjšuje število operativnih ciljev in izpostavlja strateško naravnanost in osredotočenost na uresničevanje ključnih področij jezikovne politike v naslednjem obdobju. Taka naravnanost omogoča večjo sistematičnost in usklajenost nosilcev, s tem pa tudi realnejšo perspektivo glede uresničevanja posameznih nalog.

Razčlenjen je na štiri ključna poglavja:

1. Jezikovno izobraževanje
2. Jezikovna opremljenost
3. Formalnopravni vidiki
4. Slovenščina v Evropski uniji

1. Jezikovno izobraževanje:

1. povečanje števila usposobljenih učiteljev in učečih se za kompetentno uporabo priročnikov in drugih jezikovnih virov, povečano število poznavalcev jezikovnih tehnologij, njihova množičnejša uporaba, učinkovitejše delo v izobraževalnih procesih;

2. izboljšanje razumljivosti uradovalnega jezika, njegova usklajenost s splošno sprejetimi jezikovnimi normami, povečanje števila javnih uslužbencev s temi zmožnostmi, večja in lažja dostopnost dobrin državljanom kot udeležencem uradnih postopkov;

3. povečanje števila udeležencev jezikovnih izobraževalnih procesov, namenjenih zamejskim, zdomskim in izseljenskim otrokom, večja dostopnost ustreznih gradiv, usklajeno podpiranje razvoja in dostopnosti vseh oblik medijske prisotnosti slovenščine v zamejskih in izseljenskih okoljih, podpiranje razvoja kulturne ustvarjalnosti ter zagotovitev ustreznih orodij in infrastrukture za to;

4. širjenje ali izpopolnjevanje jezikovne zmožnosti v slovenščini kot drugem in tujem jeziku, pri čemer sta še posebej pomembni jezikovno usposabljanje javnih uslužbencev za komunikacijo v uradnih manjšinskih jezikih in izobraževanje prevajalcev oziroma tolmačev za potencialno deficitarne jezike;

5. zagotavljanje kakovosti in optimizacija poučevanja ter učenja tujih jezikov. Gre za usklajeno načrtovanje in razvijanje jezikovne platforme za poučevanje tujih jezikov, zvišanje stopnje kakovosti poučevanja in znanja/uporabe tujih jezikov, širjenje nabora tujih jezikov v izobraževalnih procesih in izven njih ter povečevanje možnosti izbora med njimi;

6. usklajeno načrtovanje in razvijanje oblik jezikovnega izobraževanja govorcev s posebnimi potrebami, povečanje števila znanstvenoraziskovalnih del, ki predstavljajo strokovno podlago za njihovo razvijanje, in povečanje njihovih sporazumevalnih možnosti;

7. jezikovna ureditev visokega šolstva in znanosti. Izhodišče ukrepov v resoluciji je domneva, da slovenske univerze in Republika Slovenija želijo ohraniti in nadalje razvijati slovenščino kot učni jezik visokošolskega izobraževanja in jezik znanosti, hkrati pa si želijo zagotoviti nemoteno mednarodno razsežnost svojega delovanja in mednarodno konkurenčnost.

2. Jezikovna opremljenost:

1. usklajeno načrtovanje in razvijanje nastajanja temeljnih in specializiranih jezikovnih priročnikov in jezikovne infrastrukture, dostopnost na spletu s čim več podatki o slovenščini. Sprejeti je treba tudi temeljne usmeritve glede razvoja sodobnih standardizacijskih priročnikov in storitev, predvsem v luči novih medijev in spremenjenih navad uporabnikov;

2. vzpostavitev splošnega večjezičnega portala, ki bo del prosto dostopnega spletnega portala, kjer bo na voljo večjezična vsebina, zbrana s pomočjo digitalizacije ali z drugimi sredstvi iz obstoječih dvo- ali večjezičnih virov;

3. usklajen načrt razvoja jezikovnih tehnologij, ki bo temeljil na temeljiti preverbi stanja in postavljenih prioritetah;

4. povečanje števila in večja dostopnost digitaliziranih del pisne kulturne dediščine, priročnikov za slovenščino in besedil znanstvene produkcije;

5. izdelava orodij za komunikacijo govorcev s posebnimi potrebami s ciljem povečanja njihove sporazumevalne zmožnosti.

3. Formalnopravni vidiki slovenske jezikovne politike

Zakon o javni rabi slovenščine je bil sprejet leta 2004 in v nekaterih točkah dopolnjen leta 2010. V letih od njegovega sprejema so se na nekaterih področjih javnega življenja, ki ga ureja, pokazale nove okoliščine, ki napeljujejo na možnost generalne novelacije zakona.

Doseči moramo učinkovitejši formalnopravni okvir slovenske jezikovne politike in celovito oceno

slovenske jezikovne situacije glede na različne parametre (vitalnost javnih domen jezika, potrebe različnih tipov govorcev, tudi v zamejstvu, izseljenstvu, zdomstvu), ki bodo služile za pripravo novega nacionalnega programa za jezikovno politiko.

4. Slovenščina kot uradni jezik Evropske unije

Tako kot v obdobju prejšnje resolucije je tudi v prihodnjem obdobju treba zagotoviti ustrezno strokovno, jezikoslovno, terminološko pomoč slovenskim prevajalcem in tolmačem v institucijah EU, da bodo lahko pripravljali zanesljivo slovensko različico zakonodaje EU, pa tudi prevajalcem in tolmačem v Sloveniji, ki nas jezikovno predstavljajo v mednarodni skupnosti.

Okrepiti moramo obstoječe mehanizme za sistematično prevajanje in EU-promocijo in/ali distribucijo prevodov slovenskih literarnih del v evropske jezike in vzpostavljanje novih pristopov za povečanje učinkovitosti na tem področju.

6. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih in prilagojenosti predlagane ureditve pravu EU:

Jezikovna politika so dejavnosti, s katerimi država oz. nosilci javnih pooblastil zagotavljajo institucionalne pogoje za ohranjanje in razvoj jezika/-ov na njenem teritoriju oz. skrbijo za ohranjanje in razvijanje svojega/ih jezika/-ov tudi zunaj svojih meja. Jezikovna politika je celota vseh jezikovnonačrtovalskih akcij, usmerjenih v isto smer, ki je določena vnaprej (Radovanović, M., Sociolingvistika, 1986). Za namene celostne obravnave in učinkovito koordinirane dejavnosti države običajno sprejmejo nacionalni program jezikovne politike, s katerim se zavežejo, tako izvedbeno kot finančno, izpeljati postavljene ukrepe s ciljem uresničiti določene predmetne prioritete v postavljenem programskem obdobju.

Prioritete so postavljene na podlagi ocene stanja na posameznih jezikovnonačrtovalskih področjih, ki jih tradicionalno delimo na načrtovanje korpusa (in kodificiranje rabe), načrtovanje statusa jezika/-ov in načrtovanje jezikovne zmožnosti. V zadnjih letih se je z razvojem novih tehnologij pojavila potreba po novem področju, načrtovanju jezikovnotehnološke infrastrukture.

Nacionalne programe za jezikovno politiko nekatere države sprejemajo s ciljem holistično in uravnoteženo začrtati pot ohranjanja, razvijanja ter določanja statusa in rabe jezikov, ob tem si prizadevajo določiti zaželeno pravičnost v hierarhiji odnosov med jeziki na svojih ozemljih. Na dejstvo, da država ne sprejme nacionalnega razvojnega načrta, vplivata lahko dve dejstvi: bodisi splošno prepričanje, da že sprejeti ukrepi (npr. pravni ali finančni) zadovoljivo ali celo učinkovito zagotavljajo pričakovano jezikovno sliko, ali obratno – prepričanje, da zagotovitev potrebnega družbenega konsenza o vsebini in smernicah nacionalnega programa nikakor ne bi bila možna.

V nadaljevanju so skozi optiko slovenskega osnutka predstavljena evropska jezikovna politika in nacionalni programi za jezikovno politiko v izbranih državah: Irska, Estonija in Švedska.

6.1 Prilagojenost predloga ureditve pravu EU

Evropska unija, ki je vzpostavljena na težnji in prizadevanjih po skupnem trgu (prim. Rimsko pogodbo iz 1957), šele z Maastrichtsko pogodbo (veljati začne 1993) bistveno preseže skoraj izključno gospodarski značaj zveze in izpostavi kulturno razsežnost evropskega povezovanja. Ta postaja z leti pomemben pogodbeni element, saj se je pokazalo, da je za vzpostavljanje skupnega trga, še zlasti pa prostega pretoka blaga in ljudi, vzporedno treba zelo občutljivo razmišljati tudi o kulturni in jezikovni raznolikosti. V Lizbonski pogodbi, veljavni od 2009, je v 2. členu navedeno, da Unija spoštuje svojo bogato kulturno in jezikovno raznolikost ter skrbi za varovanje in razvoj evropske kulturne dediščine.

Od leta 2000 je uradna evropska jezikovna politika izpostavljala predvsem naslednji dve prizadevanji, zlasti skozi zahtevo po učinkoviti komunikaciji med državljani Evrope na skupnem življenjskem prostoru, ki ga je vzpostavilo enotno tržišče:
– omogočiti državljanom dostop do zakonodaje, postopkov in informacij Evropske unije v njihovem jeziku;
– promocijo večjezičnosti in potrebo evropskih državljanov po učenju vsaj dveh evropskih jezikov, poleg svojega maternega (http://ec.europa.eu/languages/eu-language-policy/multilingualism_sl.htm).

V zadnjih letih pa je poročilo raziskave Programa mednarodne primerjave dosežkov učencev (PISA) razkrilo, da 15 % Evropejcev slabo bere (http://ec.europa.eu/education/news/20120906_en.htm), zato je evropska komisarka za večjezičnost Androulla Vassiliou ustanovila Strokovno skupino EU na visoki ravni za pismenost, ki je proučila težave in predlagala ukrepe za razvoj pismenosti. V svojem poročilu iz septembra 2012 ugotavlja, da sta pisanje in branje veliko več kot tehnika ali veščina. Bistvo pismenosti je, da ljudem krepi samozavest in sposobnost, da uspešno delujejo v družbi kot posamezniki, dejavni državljani, zaposleni ali starši. Strokovna skupina se sklicuje na zaskrbljujoče izsledke nacionalne in mednarodne raziskave pismenosti, ki kažejo, da približno vsak peti odrasli in vsak peti petnajstletnik nimata potrebnih bralnih veščin za polno delovanje v sodobni družbi. Naložbe za izboljšanje pismenosti državljanov vseh starosti so ekonomsko smiselne in zagotavljajo oprijemljive koristi posameznikom in družbi, ki se dolgoročno štejejo v milijardah evrov. Izboljšanje pismenosti je bistveni pogoj za prihodnjo gospodarsko rast EU in blaginjo njenih državljanov (http://ec.europa.eu/education/literacy/what-eu/high-level group/documents/executive-summary_en.pdf).

Tudi slovenska jezikovna politika kot del evropske privzema bistvena prizadevanja za razvoj večjezičnosti in izboljšanje sistemskih možnosti za dvig ravni pismenosti. V pričujočem nacionalnem programu je posebna pozornost namenjena razvoju jezikovne zmožnosti za vse tipe govorcev, tudi ranljive skupine, ter za razvoj digitalnih virov in orodij, ki to zmožnost pomembno omogočajo.

6.2 Primerjalna ureditev v drugih pravnih sistemih

IRSKA

Uradna jezika na Irskem sta irščina (prvi uradni jezik) in angleščina (drugi uradni jezik); kljub jasno izraženi politični volji (Strategija, Zakon o uradnih jezikih) in široki podpori govorcev (večina govorcev po raziskavah javnega mnenja meni, da je irščina posebnega pomena tako za posameznika kot državo kot celoto) irščina ni v zavidljivem položaju. Iz popisa leta 2006 je razvidno, da ima 42 odstotkov govorcev »določeno« znanje irščine, vendar pa irščina predstavlja le 3 odstotkom govorcev glavni jezik skupnosti in domačega okolja. Leta 2010 je irska vlada sprejela 20-letno strategijo irskega jezika (2010–2030) (http://www.ahg.gov.ie/en/20YearStrategyfortheIrishLanguage/Publications/20-Year%20Strategy%20-%20English%20version.pdf),
katere vizija je povečati število družin, ki dnevno uporabljajo irščino, zagotoviti jezikovno podporo irsko govoreči skupnosti, zagotoviti dostop in izbiro bodisi irščine bodisi angleščine v javni rabi in javnih službah ter zagotoviti pogoje, da bi irščina postala bolj vidna v družbi, tako v govorjeni kot pisni obliki. Akcijska področja implementacije irske jezikovne politike so naslednja: izobraževanje, javne službe, mediji in tehnologija, slovarji, zakonodaja, gospodarstvo, prečne akcije. Irska vlada je prepričana, da je irščina posebnega pomeni za ljudi, družbo in kulturo države. Irščina je specifična za državo, zato nosi poseben pomen ne le za identiteto irskih ljudi, temveč tudi za svetovno dediščino. Irska vlada sprejema ukrepe tako za okrepitev položaja irščine v tradicionalnih irsko govorečih okoljih (Gaeltacht) kot tudi širjenje zmožnosti in pogojev rabe v irščini na širšem področju države. Irska vlada ugotavlja, da jezikovna raba ni odvisna le od govorčeve zmožnosti sporazumevati se v irščini, temveč je celostni produkt treh dejavnikov: jezikovne zmožnosti, priložnosti za rabo ter pozitivnega stališča govorcev do jezika.

V luči primerjave irskega in slovenskega nacionalnega programa za jezikovno politiko izpostavljamo nekaj ključnih poudarkov. Nekatera področja urejanja jezikovne rabe so v irskem programu zelo sorodna slovenskim: izobraževanje, zakonodaja, javne službe, slovarji (v sl. programu vključeni v poglavje Opremljenost). Medijev in gospodarstva se sl. program za naslednje obdobje ne dotika eksplicitno in v posebnem poglavju, saj postavlja programske prioritete zlasti na področju izobraževanje in opremljenosti. Na specifiko irske jezikovne situacije kažeta zlasti dve akcijski področji, in sicer Gaeltacht in družinska transmisija jezika – zgodnja intervencija. Gaeltacht je jezikovno področje znotraj države, kjer se irščina tradicionalno uporablja, zato se ukrepi jezikovne politike tega področja lotevajo s posebno občutljivostjo. Na dejansko stanje irščine v državi kaže posebna pozornost zasebni družinski (tj. ne javni!) rabi jezika, saj ocene stanja kažejo na očitne težave pri transmisiji jezikovne zmožnosti s staršev na otroke. Po podatkih Unescovega Atlasa ogroženih jezikov (http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/index.php) je irščina dejansko ogroženi jezik, zato ne preseneča posebna pozornost države tudi zasebnim domenam sporazumevanja, zlasti družinskemu okolju, ki je izrednega pomena za oblikovanje pozitivnega stališča do jezika v najzgodnejšem obdobju. Slovenska jezikovna situacija se z irsko lahko primerja po simbolni vlogi jezika, tudi na Irskem ima namreč irščina znotraj kulturne identitete specifično mesto za njene govorce. Obstaja pa pomembna razlika: področja rabe irščine so bila po stoletjih

komunikacijske prevlade politično in gospodarsko močnejše angleško govoreče jezikovne skupnosti v večjem delu načeta in v zadnjih desetletjih se država pravzaprav sooča z revitalizacijo jezika.

Slovenska jezikovna skupnost je v primerjavi z irsko vitalna, slovenščina pa polnofunkcionalni jezik. Primerjava obeh jezikovnih situacij je v neki točki vendarle relevantna: Irska je z irščino pomenljiv primer dolgoletnega soočenja dveh jezikovnih skupnosti z neuravnoteženo politično in gospodarsko močjo ter hkratnim pomanjkanjem sistemskih in državno podprtih ukrepov za vzdrževanje pogojev za rabo jezika (krepitev pozitivnih stališč govorcev, razvijanje jezikovne zmožnosti v vzgojno-izobraževalnem procesu in vzpostavljanje priložnosti za rabo jezika, zlasti v smislu pravnoformalne regulacije javnega sporazumevalnega prostora). Slovenščina je z osamosvojitvijo postala *de facto* državni jezik, z vstopom v Evropsko unijo se je njen status okrepil tudi znotraj nove naddržavne zveze. Po drugi strani pa je v nekaterih domenah jezika zaznati procese, ki bi ob povečani intenziviteti lahko načeli polno funkcionalnost slovenščine, in naloga novega nacionalnega programa je pravočasno detektirati problematična področja ter jih s strokovnim premislekom podpreti s čim bolj sistemskimi in dolgoročno učinkovitimi ukrepi, ki bi status in vitalnost slovenščine ohranjali in po možnosti okrepili.

ESTONIJA

Če je irska jezikovna situacija za Republiko Slovenijo in njene govorce svarilo in ilustracija preteklega asimilacijskega jezikovnopolitičnega modela in posledično skorajda utopičnih prizadevanj za revitalizacijo jezika, je Estonija država z zelo primerljivimi družbeno-političnimi razmerami v polpretekli zgodovini, kar se izraža tudi v razmerju do nacionalnega jezika. Obe deželi sta se osamosvojili od večje politične tvorbe leta 1991 in nacionalni jezik predstavlja govorcem obeh jezikovnih skupnosti pomembno identitetno vozlišče. V estonskem programu za jezikovno politiko 2011–2017 (http://ekn.hm.ee/system/files/Eesti+keele+arengukava+inglise.indd_.pdf) so posamezni cilji in ukrepi zelo sorodno obdelani, tako tudi Estonija skrbi za: jezikovne vire in tehnologije, jezikovno izobraževanje, spremljanje pravne regulacije, regionalne različice estonščine, estonščino zunaj meja Estonije, estonščino v kontekstu večjezičnosti, govorce s posebnimi potrebami, vključno z znakovnim jezikom ter jezikovno ozaveščanje in samozavest. Estonski program za jezikovno politiko predvideva za sedemletno obdobje 60 mio evrov dodatnih sredstev, slovenski veliko manj, 18 mio za petletno programsko obdobje. Oblikovalci slovenskega nacionalnega programa za jezikovno politiko smo se vnaprej zavedali neprijaznih javnofinančnih okoliščin, zato smo ukrepe postavljali premišljeno, finančne vrednosti pa racionalno. Vrednost ukrepov razvoja slovenščine v javnosti je v primerjavi z estonskimi še nižja, če upoštevamo dejstvo, da estonski program ne upošteva vseh vidikov jezikovne politike v državi. Namreč, oblikovalci slovenskega nacionalnega programa smo se zavedali različnosti potreb govorcev v Republiki Sloveniji, navsezadnje smo nadaljevali dobro prakso jezikovne politike, ki upošteva celotno sociolingvistično sliko Republike Slovenije (vključno z govorci slovenščine v zamejstvu, zdomstvu in izseljenstvu). To prakso je vzpostavila že prejšnja resolucija; razvoj slovenščine je namreč vpela v razmislek in udejanjanje ukrepov tudi na področju manjšinskih jezikov in potreb govorcev slovenščine po znanju tujih jezikov (prim: http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?stevilka=2355&urlid=200743). V nasprotju s tem estonski jezikovni program ne predvideva posebne pozornosti ne poučevanju tujih jezikov ne skrbi za manjšinske jezike. V svojem jezikovnem zakonu (http://www.legaltext.ee/text/en/XXXXXX08K1.htm) Estonija eksplicitno postavi za uradni jezik le estonščino (3. člen), nacionalne manjšinske jezike pa definira kot vrsto tujega jezika. V 9. členu jezikovnega zakona je opredeljen delež prebivalcev občin, in sicer vsaj 50 %, ki zagotavlja pravico pripadnikom nacionalnih manjšin do sporazumevanja z lokalnimi oblastmi v svojem jeziku.

ŠVEDSKA

Debata o problematičnem odnosu med švedščino in predvsem globalno in potencialno ogrožajočo angleščino se je na Švedskem začela že na začetku 90. let 20. stoletja. Leta 1998 je kot rezultat povečane skrbi za večinski jezik v državi nastal prvi dokument, ki poskuša strateško uokviriti formalnopravne vidike statusa švedščine in drugih jezikov na Švedskem: *Osnutek akcijskega programa za promocijo švedskega jezika*, ki ga je Švedski jezikovni svet oblikoval na zahtevo švedske vlade leta 1998 (http://www.sprakradet.se/2444). Bistvena ugotovitev dokumenta je, da švedščina potrebuje jezikovni zakon, ki bi zaščitil različne domene javnega življenja (šolstvo, gospodarstvo, mediji, kultura ipd.) pred silnicami internacionalizacije in z njo angleščine. Ideja o podelitvi eksplicitnega uradnega statusa (celo statusa "glavnega" jezika) švedščini, ki je sicer *de facto* večinski jezik, je v javni razpravi sprožila vrsto različnih nasprotujočih si mnenj, saj bi njena uresničitev prinesla pomenljive posledice za status, razvoj in promocijo manjšinskih jezikov. Zato Švedska jezikovnega zakona ni dobila še nekaj let.

Parlamentarni odbor za švedski jezik je leta 2002 pripravil Osnutek programa za švedski jezik (povzetek v angleščini: http://www.regeringen.se/content/1/c4/14/43/50317e05.pdf). V tem dokumentu je še bolj eksplicitno postavljena shema jezikovne politike, ki poskuša odgovoriti na nasprotujoča in do neke mere paradoksalna prizadevanja, prisotna najbrž v vsaki moderni evropski nacionalni državi, po promociji kulturne in jezikovne različnosti na eni strani ter na drugi po zaščiti nacionalnega jezika, ki se je na določenem ozemlju v zgodovini družbenopolitičnih trenj in premikov skupaj s svojimi govorci izboril svoj košček prostora, nemalokrat tudi s silo in neobčutljivostjo do manjšinskih jezikovnih skupnosti. V dokumentu je osrednje mesto švedščini utemeljeno z njeno povezovalno vlogo med različnimi jeziki, ki predstavljajo kulturno bogastvo države. Praktična posledica tega stališča je zagotovljena možnost vsem govorcem za učenje švedščine, svojega maternega jezika (če je ta drugi) in angleščine ter drugih tujih jezikov. Nadalje besedilo postavlja ukrepe za krepitev švedščine na vseh področjih javnega življenja.

Slovenska Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 izhaja v veliki meri iz temeljnih predpostavk švedskega jezikovnega programa. Osrednje mesto jezikovnopolitičnega prizadevanja je zagotovljeno slovenščini, ki je skupaj s svojimi govorci preživela stoletja manjšinskega statusa do leta 1991, ko je postala *de facto* državni jezik, leta 2004 pa celo eden od uradnih jezikov EU. Ravno kulturna zavest in spomin manjšinskosti zahteva občutljivo obravnavo, na ravni jezikovnopolitičnih ukrepov pa proaktivnost in sistemskost, konkretno razvoj pismenosti, jezikovnih virov in orodij, učinkovit in pregleden pravni okvir ter promocijo na ravni EU. Ob tem je pozornost namenjena tudi manjšinskim govorcem ter jezikovnim pravicam priseljencev, ki imajo v skladu s človekovimi pravicami in načeli Evropske unije ohranjati in/ali revitalizirati lastni jezik in kulturo.

7. Presoja posledic:

a)	na javnofinančna sredstva v višini, večji od 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	DA
b)	na usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	NE
č)	na gospodarstvo, posebej na mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	na okolje, kar vključuje tudi prostorske in varstvene vidike	NE
e)	na socialno področje	NE
f)	na dokumenta razvojnega načrtovanja: – na nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – na razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – na razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij	NE

7. a Predstavitev ocene finančnih posledic, višjih od 40.000 EUR:

Pregled potrebnih finančnih sredstev za uresničitev ciljev resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018

Poglavje	**Cilj**	**Znesek**	
		Posamezno	*Skupno*
2.1.2 **Splošni cilji in ukrepi**	1.	25.000,00	0
	2.	100.000,00	0
	3.	60.000,00	0

	5.	500.000,00	
			785.000,00
2.1.3.1 **V Republiki Sloveniji**	1.	700.000,00	0
	2.	100.000,00	0
			800.000,00
2.1.3.2 **Zunaj Republike Slovenije**	--	--	1.590.000,00
2.1.3.2.1 ***Začasna mobilnost – zdomstvo***	1.	350.000,00	0
	2.	40.000,00	0
2.1.3.2.2 ***Zamejstvo in izseljenstvo***	1.	1.000.000,00	0
	2.	200.000,00	0
2.1.4 **Slovenščina kot drugi in tuji jezik**	1.	500.000,00	500.000,00
2.1.5 **Jeziki manjšin in priseljencev v Republiki Sloveniji**	1	300.000,00	300.000,00
2.1.6 **Tuji jeziki**	1	300.000,00	300.000,00
2.1.7 **Govorci s posebnimi potrebami**	1.	300.000,00	0
	2.	400.000,00	0
	3.	70.000,00	0
	4.	200.000,00	0
	5.	70.000,00	0
			1.040.000,00
2.1.8 **Jezikovna ureditev visokega šolstva in znanosti**	1.	2.500.000,00	0
	2.	1.200.000,00	0
	3.	10.000,00	0
	4.	0,00	
			3.710.000,00
2.2 **Jezikovna opremljenost**	--	--	11.250.000,00
2.2.1 **Uvod**		850.000,00	0
2.2.2 **Jezikovni opis**		6.300.000,00	0
2.2.3 **Standardizacija**		600.000,00	0

2.2.4 **Terminologija in večjezičnost**		600.000,00	0
2.2.5 **Jezikovne tehnologije**		2.200.000,00	0
2.2.6 **Digitalizacija**		300.000,00	0
2.2.7 **Govorci s posebnimi potrebami**		400.000,00	0
2.3 **Formalnopravni vidiki slovenske jezikovne politike**		250.000,00	250.000,00
2.4 **Slovenščina kot uradni jezik Evropske unije**	1.	500.000,00	0
	2.	250.000,00	0
			750.000,00
Skupaj			**21.275.000,00**

Ocena finančnih posledic predloga resolucije za državni proračun in druga finančna sredstva – obrazložitev

Predlog resolucije ne uvaja konkretnih zavez, ki bi imele neposredne finančne posledice za vsakoletne državne proračune v obdobju, za katerega naj bi veljal, temveč predstavlja ocene potrebnih dodatnih finančnih sredstev za izvedbo predvidenih ukrepov, s katerimi naj bi zagotovili doseganje v njej zastavljenih (in predstavljenih) ciljev.

Pri oceni finančnih posledic tega strateškega dokumenta predlagatelj upošteva 22. člen Zakona o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2013 in 2014 (Uradni list RS, št. 104/2012). Hkrati ugotavlja, da bo del sredstev za naslednje programsko obdobje možno zagotoviti v naslednjem proračunskem obdobju, upoštevajoč javnofinančne razmere pa se zaveda, da bodo ta sredstva omejena. Ker pa je večina ukrepov neposredno ali posredno povezana z evropsko razvojno prioriteto dviga ravni bralne pismenosti, bo predlagatelj za konkretne projekte, ki temeljijo na postavljenih ciljih in ukrepih, kandidiral na razpisih za evropska sredstva, kar pričakuje tudi od drugih predvidenih nosilcev ukrepov – neposrednih proračunskih uporabnikov, s čimer bo zagotovljen vsaj določen dodaten delež ocenjenih potrebnih finančnih sredstev.

Za izvedbo resolucije kot strateškega dokumenta in doseganje opredeljenih ciljev potrebna finančna sredstva bodo natančno opredeljena v letnih finančnih načrtih in načrtih dela, področnih strategijah, programih in akcijskih načrtih nosilcev ter drugih sodelujočih. Od posameznih nosilcev ukrepov (od drugih ministrstev) smo si prizadevali pridobiti ustrezne podatke o proračunskih sredstvih, s katerimi v letih 2013 in 2014 že razpolagajo in jih bodo namenili uresničevanju ukrepov jezikovne politike (naziv, šifre postavk in oceno sredstev). Vendar odgovorov nismo dobili, kar je razumljivo: omenjeni ukrepi so velikokrat del splošnejših politik in se skrivajo v krovnih postavkah. Zaradi tega smo navedli postavke, ki smo jih lahko identificirali še v okviru bivšega Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, kakor jih vsebuje sprejeti (in objavljeni) Proračun RS za leti 2013 in 2014 (*Promocija* in razvoj slovenskega jezika – PP Promocija in razvoj slovenskega jezika, Izvajanje nacionalnega programa za slovenski jezik, Skrb za slovenščino).

Predpostavlja se, da so se določeni ukrepi (v različnem, zagotovo pa omejenem obsegu) v minulem obdobju, za katerega je veljala prejšnja, leta 2007 sprejeta resolucija, na njeni osnovi že izvajali in da so za te aktivnosti njihovi nosilci v svojih resornih letnih finančnih načrtih (na svojih proračunskih postavkah) že zagotavljali dodatna sredstva, v obdobju priprave tega predloga resolucije opravljene analize in zbrani podatki pa seveda kažejo, da v izrazito zmanjšanem obsegu, kot je bilo predvideno (ocenjeno) z resolucijo za 2007–2011. Predpostavlja se, da bodo nosilci posameznih ukrepov v obdobju veljavnosti te resolucije, upoštevajoč z njo sprejete zaveze in v njej predstavljene prioritete, zagotavljali primeren obseg finančnih sredstev za njihovo izvajanje v okviru vsakoletnega državnega proračuna ter tudi iz drugih (še posebej evropskih) virov. Torej v obsegu, ki se bo čim bolj približal v

predlogu resolucije ocenjenim potrebnim sredstvom oziroma ki bo omogočal smotrno in učinkovito doseganje posameznih ciljev do konca tega obdobja. Ministrstvo, pristojno za kulturo in s tem za spremljanje izvajanja resolucijskih zavez, bo v skladu s 26. in 28. členom Zakona o javni rabi slovenščine (Ur. l. RS, št. 86/04, 91/08 in 8/10) v vsakoletnem poročilu vladi o uresničevanju resolucijskih zavez pri posameznih nosilcih ugotavljalo in poročalo tudi njihovem izpolnjevanju finančnih obveznosti.

Predvideva se, da si bodo nosilci posameznih ukrepov prizadevali, da bodo poleg sredstev iz proračuna Republike Slovenije pridobili tudi namenska sredstva iz evropskih virov (za to ustreznih skladov in programov). Računa se na to, da nov večletni finančni okvir prinaša podobne možnosti za črpanje finančnih sredstev za namene, ki so v domeni predmetne resolucije, kot so bile na voljo v tem, ki se izteče v letošnjem letu. Ob uspešnih kandidaturah bo slednje lahko znatno razbremenilo nacionalni proračun ter povečalo obseg razpoložljivih sredstev za izvajanje posameznih ukrepov. Za implementacijo resolucije bi bilo tako treba pripraviti načrt implementacije, ki bi, upoštevaje aktualno Finančno perspektivo (2007–2013) kot tudi novi Večletni finančni okvir (2014–2020), predvideval oz. določal ustrezne možne oblike pridobivanja evropskih sredstev.

Temeljni vir financiranja aktivnosti, ki jih predvideva resolucija, je določen delež rednih proračunskih sredstev za delovanje posameznih ministrstev in vladnih služb. Ocenjen je po vsebini in višini za posamezne nosilce za določena področja in pri posameznih ukrepih, tj. pri proračunskih uporabnikih, ki so nosilci ali pa sodelujoči pri njihovi izvedbi. Na predlog nosilcev in sodelujočih organov se potrebna finančna sredstva na podlagi konkretno ovrednotene strategije, programa ali akcijskega načrta kot prioritete predvidijo že v fazi sprejemanja državnega proračuna.

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu

	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov državnega proračuna	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov občinskih proračunov	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov državnega proračuna	/	/	4.931.494,50	4.931.494,50[1]
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov občinskih proračunov	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) obveznosti za druga javna finančna sredstva	/	/	/	/

II. Finančne posledice za državni proračun

II. a. Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:

Ime proračunskega uporabnika	Šifra ukrepa, projekta /Naziv ukrepa, projekta	Šifra PP /Naziv PP	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
MK	180305/3511-11-0009 Promocija in razvoj slovenskega jezika	455310 885310	72.462[2]	72.462
MIZŠ	180305/3511-11-0009 Promocija in razvoj slovenskega jezika - Skrb za slovenščino	823610	1.476.560[3]	1.476.560
SKUPAJ:				

II. b. Manjkajoče pravice porabe se bodo zagotovile s prerazporeditvijo iz:

Ime proračunskega uporabnika	Šifra ukrepa, projekta/ Naziv ukrepa, projekta	Šifra PP /Naziv PP	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
Gl. obrazložitev!				
SKUPAJ:				

II. c. Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov oz. povečanih odhodkov proračuna:

Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1

Ne		
SKUPAJ:		

7. b Predstavitev ocene finančnih posledic, nižjih od 40.000 EUR: /

8. Predstavitev sodelovanja javnosti:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	DA

Javna razprava o delovnem besedilu NPJP 2014–2018 (takrat še za obdobje 2012-2016) je potekala od 1. 5. do 15. 6. 2012.

V razpravi so sodelovali:
dr. Janez Dular, Jakob Müller, Javna agencija za knjigo RS (Slavko Pregl), Slovensko društvo Informatika (Jezikovna sekcija - dr. Tomaž Turk), dr. Manica Jakič Brezočnik (MIZKŠ), dr. Špela Arhar Holdt, Ana Pavlek, Društvo Bravo (Pedagoška fakulteta UL, prvopodpisana dr. Marija Kavkler), dr. Renata Šribar, dr. Darinka Verdonik (Univerza v Mariboru), Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS, Slavistično društvo Slovenije (prvopodpisana dr. Boža Krakar Vogel), dr. Suzana Čurin Radovič (MIZKŠ), Brankica Petković (Mirovni inštitut), Ministrstvo za notranje zadeve (Služba za narodnosti - mag. Stanko Baluh), Inštitut za slovenski jezik ZRC SAZU (dr. Marko Snoj), Karmen Medica, dr. Zdravko Kačič (Univerza v Mariboru), dr. Danilo Zavrtanik (Univerza v Novi Gorici), Rektorska konferenca RS (dr. Danijel Rebolj), dr. Nada Lavrač in dr. Matjaž Gams (Institut Jožef Štefan), Simon Žorga (MIZKŠ), Delovna skupina MIZKŠ za jezikovno politiko v sistemu vzgoje in izobraževanja v RS (Bronka Straus), Društvo Vilko Mazi (dr. Kozma Ahačič), Ljudska univerza Koper (Alenka Grželj), Slovenska konferenca Svetovnega slovenskega kongresa (Borut Korun), Zveza ljudskih univerz (Kristina Udovič Kocjančič), Lektorsko društvo Slovenije (Milojka Mansoor), Marijanca Ajša Vižintin (Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU), Univerza na Primorskem (Katedra za večjezičnost in medkulturnost, Center za slovenski jezik - dr. Lucija Čok), Univerza v Ljubljani (dr. Radovan Stanislav Pejovnik), Slovensko društvo za jezikovne tehnologije (dr. Špela Vintar), dr. Dean Komel, Rudolf Blaž, Zveza zvez kulturnih društev konstitutivnih narodov in narodnosti nekdanje SFRJ v Sloveniji (Veselin Lakić), Nacionalni svet za kulturo, Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost (Ferenc Horváth), Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (Matjaž Juhart), Zavod za slepo in slabovidno mladino Ljubljana (Katjuša Koprivnikar), Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije (Tomaž Wraber), Tiflo sekcija Društva specialnih in rehabilitacijskih pedagogov Slovenije (Marija Jeraša) ter Zavod Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik (Jasmina Bauman).

Pripombe so bile večinoma upoštevane, odprta pa so ostala naslednja vprašanja:

1. Jezikovna ureditev slovenskega visokega šolstva in znanosti:

   Na eni strani so bila stališča, da je treba omogočiti internacionalizacijo slovenskih univerz, da se ne sme posegati v njihovo avtonomijo in dražiti izvedbe študijskih programov, po drugi strani pa resolucija ne more odstopiti od ohranjanja in razvijanja slovenščine kot učnega jezika visokošolskega izobraževanja in jezika znanosti. Resolucija zato prinaša kompromisno rešitev, po kateri je treba v dodiplomskem študiju dosledno zagotavljati študij v slovenskem jeziku ob simultanih prevodih v tuji jezik in ukrepih za spodbujanje učenja slovenščine tujih študentov in predavateljev, doktorski študij pa glede jezika prepustiti avtonomni jezikovni politiki univerz (ob upoštevanju ustavnih in zakonskih omejitev).

2. Jezikovna opremljenost:

   Kljub nekaterim pozitivnim odzivom so bila v to poglavje vključena nekatera stališča, povezana zlasti z jezikovnim opisom, ki bolj konkretno opredeljujejo potrebe in prioritete jezikovnega opisa: poleg novega slovarja slovenskega knjižnega jezika tudi slovnica in opisi narečnega jezika.

3. Govorci s posebnimi potrebami ter jeziki manjšin in drugih narodnih skupnosti:

   Besedilo resolucije sicer v veliki meri upošteva pripombe iz javne razprave, vendar je glede na naravo dokumenta moralo ohranjati določeno raven splošnosti, tako da ni bilo možno

upoštevati vseh predlogov, ki so sicer pomembni za urejanje posameznih vprašanj govorcev s posebnimi potrebami oziroma manjšin in drugih narodnih skupnosti. Specifična tematika bo tudi podrobneje obravnavana v obeh akcijskih načrtih – za jezikovno izobraževanje in za jezikovno opremljenost.

Drugi krog javne razprave je potekal od 31. januarja do 4. marca 2013. Sodelovali so: dr. Iztok Kosem (Trojina), dr. Špela Vintar (Slovensko društvo za jezikovne tehnologije) in dr. Darinka Verdonik. Večina pripomb je bila vključenih, razen tistih, ki so temeljile na napačnem razumevanju ali so vključevale rešitve, ki jih naš pravni sistem ne predvideva (npr. ustanovitev novega nadzornega telesa).

9. Predstavitev medresorskega usklajevanja:

Gradivo je bilo poslano v medresorsko usklajevanje:

- Ministrstvu za pravosodje in javno upravo,
- Ministrstvu za finance,
- Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo,
- Ministrstvu za zdravje,
- Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve,
- Ministrstvu za notranje zadeve,
- Ministrstvu za notranje zadeve – Službi za narodnosti,
- Ministrstvu za zunanje zadeve,
- Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in
- Službi Vlade Republike Slovenije za zakonodajo.

Datum pošiljanja: 14. 2. 2013

Gradivo je usklajeno:	V celoti z vsemi resorji.
	Novo gradivo št. 1 je dopolnjeno v skladu s pripombo GSV in predlogi MDDSZEM.

10. Gradivo je lektorirano:		DA
11. Zahteva predlagatelja za:		
a)	obravnavo neusklajenega gradiva	NE
b)	nujno obravnavo	NE
c)	obravnavo gradiva brez sodelovanja javnosti	NE
12. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:		DA
13. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:		DA

14. Gradivo je pripravljeno na podlagi Sklepa vlade št. … z dne …

Dr. Uroš Grilc
minister